

intranet.CmdBlobGet&IntranetImage=1816582&SecMode=1&DocId=1724618&Usage=2

18. *Czech Republic: Structure and operation of local and regional democracy: Situation in 2010*. Council of Europe. http://www.polloc.eu/images/Reports/coe_2010_czech_rep_structure_and_operation_of_local_and_regional_democracy.pdf

19. *Hungary: Structure and operation of local and regional democracy: Situation in 2004*. Strasbourg: Council of Europe. http://www.polloc.eu/images/Reports/coe_2004_hungary_structure_and_operation_of_local_and_regional_democracy.pdf

20. *La Régionalisation en Europe, bilan et perspectives: Actes Conférence permanente des pouvoirs locaux et régionaux de l'Europe, Conseil de l'Europe, Strasbourg, 1994, 284 p.*

21. *Considerente privind procesul de descentralizare în România. Reforma administrativ-teritorială*. http://www.apubb.ro/wp-content/uploads/2011/02/Considerente_asupra_procesului_de_descentralizare.pdf

22. Moderne Franck, Pierre Bon. *Les autonomies régionales dans la constitution espagnole*. In: *Économica*, 1981, 169 p.

23. *Italy: Structure and operation of local and regional democracy: Situation in 2008*. Council of Europe. http://www.polloc.eu/images/Reports/coe_2008_italy_structure_and_operation_of_local_and_regional_democracy.pdf

24. *Sweden: Structure and operation of local and regional democracy: Situation in 2007*. Strasbourg: Council of Europe. http://www.polloc.eu/images/Reports/coe_2007_sweden_structure_and_operation_of_local_and_regional_democracy.pdf

25. Kottmann Jan. *Europe and the Regions: Sub-national Entity Representation at Community Level*. In: *E. L. Rev.*, April, 2001, p. 162.

26. Ricq Charles. *Manual de cooperare transfrontalieră pentru uzul colectivităților locale și regionale în Europa*. București, 2000, 222 p.

27. *Espagne: Structure et fonctionnement de la démocratie locale et régionale (1996)*. Council of Europe. <https://wcd.coe.int/com.intranet.InstraServlet?command=com.intranet.CmdBlobGet&IntranetImage=1544218&SecMode=1&DocId=1349928&Usage=2>

28. Desideri Carlo. *Italian Regions in the European Community*. The European Union and the Regions; Oxford Scholarship Online Monographs; May 1995.

CONSECINȚELE JURIDICE ALE SUPREMAȚIEI CONSTITUȚIEI

Igor BLANARI,
doctorand

RESUMÉ

Une nouvelle approche qui lie les conséquences juridiques de la suprématie de la Constitution, qui met en évidence une règle de valeur du principe – la règle de la conformité à la Constitution dans son ensemble. Et voilà, que nous avons une Constitution, qui, aujourd'hui, est sur la table de nombreux experts, des législateurs, qui imposeraient de nouvelles règles, de nouveaux règlements ou même changer l'ordre social tout entier. Il y aura pas, probablement le moment, d'exprimer librement le désir. C'est une question de fierté, on va s'imaginer que par la Constitution, elle s'établie, elle-même. Toutes ces questions, des conséquences, sont donc aussi des détournements et des barrages sur une rivière coulante qui peut guider de toute façon quelque peu retardée, mais pas vraiment d'affecter sur le cours des affaires humaines. Les citoyens et les intellectuels font également partie de la préparation d'un plan de développement de l'Etat, et d'une Constitution, et, ils ont un rôle tant dans la constitution, que dans les effets que l'opéra produira.

Mots-clés: Constitution, conséquences juridiques, suprématie

REZUMAT

O nouă abordare care se leagă de consecințele juridice ale supremației constituției, care se evidențiază într-o regulă cu valoare de principiu – regula conformității întregului drept cu constituția. Iată că avem o constituție care azi stă pe masa mai multor experți, parlamentari care ar impune noi reguli, noi prevederi sau chiar modificarea întregii ordini sociale. Nu va fi, probabil, momentul exprimării unei dorințe. Este o chestiune de orgoliu juridic să ne imaginăm că prin constituție chiar se constituie. Toate aceste chestiuni, consecințe sînt asemenea unor devieri și baraje pe o apă curgătoare, care pot orienta cumva, întârzia cumva, dar nu și afecta cu adevărat cursul lucrurilor omenești. Cetățenii, intelectualii sînt de asemenea parte la întocmirea unui plan al dezvoltării statului, a unei constituții, și au un rol atît în constituirea, cît și în efectele pe care le va produce opera.

Cuvinte-cheie: constituție, consecințe juridice, supremație

Introducere. Prin esența sa, precum și prin funcția sa socială, constituția are o valoare juridică superioară față de orice altă normă de drept. În consecință, toate actele normative adoptate de parlament și guvern, precum și actele emise de celelalte autorități publice trebuie să se conformeze normelor și principiilor constituționale. Justificarea teoretică a supremației constituției rezidă chiar în caracterul politic și juridic al acesteia. Astfel, în constituție își găsește expresia voința supremă a poporului în ceea ce privește obiectivele și instrumentele de exercitare ale puterii politice [1].

Afirmarea supremației constituției implică existența unor mecanisme de control al conformității legilor și celorlalte acte subordonate. Fără existența unei sancțiuni a violării regulilor constituționale de către una dintre puterile constituite, distincția de principiu dintre constituție, ca lege fundamentală, și legi și alte acte normative pro-

voacă unele confuzii. Din aceste considerente, legiuitorul a prevăzut expres în textul constituțional că legile și alte acte juridice care contravin prevederilor constituției *nu au putere juridică* [2]. Or, pe lângă faptul că avem stabilit un control al supremației constituției, avem și anumite consecințe ale supremației acesteia, despre care vom relata mai

jos. Astfel, consecințele juridice privind adoptarea constituției se referă la formele speciale de adoptare care să scoată în evidență supremația acesteia și deosebirea față de restul dreptului, dar în special față de legile ordinare. Consecințe ce privesc însăși constituția evidențiază că supremația constituției este o realitate juridică, nu o simplă teorie, că practic ea este realizată printr-un sistem de reguli și practici viabile [3].

În acest sens, literatura de specialitate descrie o nouă abordare care se leagă de consecințele juridice ale supremației constituției, ce se evidențiază într-o regulă cu valoare de principiu – **regula conformității întregului drept cu constituția**. Cuvântul „drept” atras în acest principiu se identifică cu ansamblul normelor juridice în vigoare la un moment dat într-un stat în care, în vârful piramidei, se plasează constituția lui, fără distincții cât privește **izvorul** normelor respective și natura puterii care le-a legitimat – statală sau suprastatală [4].

Ținând cont de cele expuse mai sus, ne propunem drept scop să evidențiem necesitatea, dar și importanța consecințelor supremației constituției din motivul lipsei tratării acestui subiect în literatura de specialitate, dar și pentru a marca **caracterul cunoașterii obligatorii** a consecințelor supremației constituției.

Metode aplicate și materiale utilizate. La realizarea studiului au fost aplicate metodele: analiza, sinteza, comparația, investigația științifică. Dintre materialele folosite enumerăm legislația în domeniul a Republicii Moldova, legislația și literatura de specialitate din România; monografii, tratate etc.

Rezultate obținute. Poziția privilegiată a constituției în sistemul dreptului implică o multitudine de consecințe juridice, care evidențiază că supremația legii fundamentale a unui stat este o realitate juridică, nu o simplă teorie.

Conținutul și scopul constituției sînt adoptate după niște proceduri specifice, care pun în valoare supremația constituției și o deosebesc de celelalte legi.

Constituția este legea supremă a unui stat. Această accepție s-a închețat în toate țările lumii, de aceea **adoptarea constituției** a devenit pentru fiecare dintre ele un eveniment de importanță majoră. O constituție marchează anumite victorii și împliniri și, în același timp, propune noi perspective de dezvoltare pentru societate și stat. În această ordine de idei, o constituție reprezintă nu numai o totalizare a rezultatelor înregistrate după un șir de biruințe în lupta dintre nou și vechi. Aceasta mai este și un program de activitate, dat fiind faptul că în ea sînt consfințite principiile fundamentale ale întregii vieți economice, politice, sociale și juridice.

Constituția fixează intențiile unui stat, cadrul juridic al politicii interne și externe a statului. Se mai afirmă uneori, și nu fără temei, că aceasta este legea supremă a societății în ansamblu [5]. De exemplu, Constituția Franței, unde au fost adoptate mai multe amendamente; în acest sens, actuala Constituție a Franței a fost adoptată la data de 4 octombrie 1958 și a fost amendată de 17 ori, cel mai recent – la 28 martie 2003. Este numită de regulă *Constituția celei de-a cincea Republici* și a înlocuit Constituția celei de-a patra republici datînd din 27 octombrie 1946. Charles de Gaulle a fost principalul instigator, iar redactarea a căzut în sarcina lui Michel Debré [6]. Considerăm de principiu că inițiativa constituțională trebuie să aparțină acelui organism statal, politic sau social care, ocupînd în sistemul politic al unei societăți locul cel mai înalt, este cel mai în măsură să cunoască evoluția societății date, perspectivele ei [7].

Supremația constituției determină o procedură specială de adoptare. **Adoptarea constituției** este un proces complex, care cuprinde: inițiativa adoptării constituției, organul competent să adopte legea supremă, modurile de adoptare. Unele constituții prevăd, în mod expres, organul care poate iniția procesul de elaborare și adoptare a ei. Alte constituții nu conțin asemenea reglementări, această prerogativă rezultînd din sistemul normativ ce reglementează tehnica de elaborare a legilor [8].

O altă chestiune teoretică, cu numeroase implicații practice, privește modificarea constituției. Față de importanța politică și juridică a constituției, față de locul ce-l ocupă în sistemul dreptului, este de majoră importanță teoretică faptul de a ști cine are inițiativa revizuirii ei, cine are dreptul de a o revizui, precum și care este procedura ce trebuie s-o urmeze cel care are acest drept [9]. Astfel, cu privire la **modificarea constituției** menționăm că prevederile acesteia trebuie să se caracterizeze printr-o stabilitate sporită, totuși acesta trebuie să fie rodul realismului constituției, și nu al unor proceduri de modificare exagerate. În strînsă legătură cu adoptarea și modificarea constituției se află **suspendarea**, precum și **abrogarea constituției**, care, de asemenea, trebuie să pună în valoare supremația legii fundamentale.

Într-o viziune foarte largă, constituția este și ea o lege. Poziția supraordonată a constituției față de lege se manifestă prin conținut, formă și putere juridică. Constituția, ca izvor principal al dreptului, este și parte integrantă a acestuia. Însă prin conținutul ei este un punct de plecare pentru toate celelalte ramuri de drept, deoarece reglementează relații sociale esențiale pentru popor și stabilește principiile fundamentale pentru întreg dreptul. Celelalte ramuri ale dreptului dezvoltă prevederile legii supreme și trebuie să fie în strictă conformitate cu litera și spiritul ei. Orice abatere, depistată în urma unui control de constituționalitate, va fi considerată o încălcare a prevederilor constituționale, ceea ce va duce la nulitatea legii în cauză. Din regula conformității rezultă că, atunci cînd o dispoziție constituțională este modificată, în mod obligatoriu trebuie să se modifice și normele din ramurile de drept respective. Această modificare impune respectarea concordanței sistemului de drept cu constituția.

Totodată, nu trebuie să uităm și despre art. 4 din Constituția Republicii Moldova, care consemnează consecințele majore în ceea ce privește apărarea drepturilor și protecția omului prin prisma adoptării unei sau altei legi, or Republica

Moldova, fiind parte la mai multe tratate internaționale, este obligată să asigure implementarea lor prin a oferi o reglementare conformă acestor norme, fiind modificate actele interne.

Mai mult ca atât, există un principiu de forță cu ajutorul căruia trebuie să avem o colaborare între instituțiile statului. Avem unele situații de criză, care afectează buna funcționare a sistemului de drept, dar nu trebuie să uităm că, în condițiile regimului totalitar comunist, acest principiu nu a fost recunoscut. S-au făcut încercări de a dovedi că nu este vorba de o separație a puterilor, ci de o diviziune a muncii în exercitarea unei puteri unice. Între timp, practica internațională a demonstrat – destul de convingător – ce consecințe poate avea neglijarea principiului separației puterilor. În legătură cu aceasta, nu putem să nu amintim de Montesquieu, care, vorbind despre cele trei puteri ca despre trei forțe egale încredințate unor categorii de organe, fiecare având rolul unei supape de siguranță pentru celelalte două spre a se opri samavolnicia și arbitrarul („le pouvoir arrete le pouvoir”), scria: „Totul ar fi pierdut, dacă același om sau același corp de fruntași, fie el al nobililor, fie al poporului, ar exercita aceste trei puteri: pe cea de a face legi, pe cea de a duce la îndeplinire hotărârile obștești și pe cea de a judeca infracțiunile sau litigiile dintre particulari”.

După eliberarea de sub tutela ideologică, politică, juridică și economică a „metropolei” sovietice și orientarea statului pe calea suveranității și independenței reale, în Republica Moldova s-a procedat la crearea fundamentului politic și juridic al statalității, bazat pe concepțiile și principiile democratice. În anii 1988-1994 au fost abordate și soluționate un șir de probleme care, direct sau indirect, au contribuit la alegerea formei de organizare a statului și la determinarea atribuțiilor constituționale ale ramurilor puterii de stat. Perioada respectivă a finalizat cu adoptarea, la 29 iulie 1994, a noii Constituții a Republicii Moldova, act de importanță incontestabilă, care, odată cu intrarea în vigoare la

27 august 1994, a devenit Legea Supremă a statului și a societății [10].

Concluzii. În perioada construcției unui stat de drept este normal ca procesul decizional să beneficieze mereu de o atenție sporită. Evoluțiile constituționale despre care am menționat mai sus, adesea cu anumite consecințe profunde, dau sistemului o dezvoltare accelerată.

Iată că avem o Constituție care azi stă pe masa mai multor experți, parlamentari, care ar impune noi reguli, noi prevederi sau chiar modificarea întregii ordini sociale. Nu va fi, probabil, momentul exprimării unei dorințe. Este o chestiune de orgoliu juridic să ne imaginăm că prin constituție chiar se constituie. Toate aceste chestiuni, consecințe sînt asemenea unor devieri și baraje pe o apă curgătoare, care pot orienta cumva, întârzia cumva, dar nu și afecta cu adevărat cursul lucrurilor omenești. Cetățenii, intelectualii sînt de asemenea parte la întocmirea unui plan al dezvoltării statului, a unei constituții și au un rol atât în constituirea, cât și în efectele pe care le va produce opera.

Hotărârile Curții Constituționale cu privire la interpretarea Constituției pot avea un rol semnificativ în procesul de legiferare. Niciun organ al puterii de stat nu este în drept să adopte acte normative sau de drept care ar contrazice Constituția Republicii Moldova în interpretarea dată de Curtea Constituțională. Hotărârile Curții, într-o oarecare măsură, reprezintă decizii de autorizare constituțională, care atrag după sine consecințe politice. De exemplu, dizolvarea Parlamentului de către șeful statului ca rezultat al conflictului dintre puterea legislativă și cea executivă în cazul imposibilității formării Guvernului, al blocării adoptării legilor pe parcursul a 3 luni. Prin dizolvarea Parlamentului și alegerile anticipate, cetățenilor li se oferă posibilitatea să soluționeze pe cale constituțională conflictele apărute între ramurile puterii.

Voi menționa de asemenea Hotărârea Curții de interpretare a Constituției, potrivit căreia alegerea Președintelui Republicii Moldova este valabilă numai atunci cînd pentru el au votat cel puțin 61 de depu-

tați, adică trei cincimi din deputații aleși.

Constituția nu oglindește realitatea juridică. De obicei, relația dintre constituție și realitatea juridică e ca dintre necesitate și existența obiectivă. Misiunea de a le apropia revine regimului constituțional, asigurat de Curtea Constituțională, organele justiției, procuratură, instanțele judecătorești, precum și de conformitatea cu constituția a legilor și a procesului legislativ, a întregului sistem de drept și a activității statale. Cu regret, multe norme ale Constituției RM în vigoare nu se respectă. Au loc încălcări ale drepturilor și libertăților persoanei și cetățeanului, devieri de la principiile și dispozițiile Constituției. Înțelegerea și aplicarea uniformă a prevederilor Constituției pe întreg teritoriul țării reprezintă condiții necesare pentru existența regimului democratic și a ordinii de drept în societate [11].

Iată de ce este necesar de a cunoaște consecințele juridice ale supremației constituției și a face un apel către cei care sînt parte a sistemului de drept și nemijlocit aplică legea să înțeleagă că implementarea unei sau altei prevederi normative implică și anumite consecințe, atât pentru persoana căreia i se aplică, cât și pentru stat, prin sancțiunile care pot urma din partea instituțiilor internaționale.

Referințe bibliografice

1. Cristian Ionescu. *Drept constituțional și instituții politice*. Vol. I, București, 2004, p.160.
2. Blanari Igor. *Garanțiile juridice ale supremației Constituției*. În: Revista Legea și Viața, Chișinău, mai, 2014, p. 16.
3. Arseni Alexandra. *Jurisdicția constituțională a Republicii Moldova*. Chișinău, 2000, p. 26.
4. <http://www.juridice.ro/157580/despre-jurisdictii-si-competente-exigentele-statalui-de-drept.html>
5. Boris Negru. *Comentariu la Constituția Republicii Moldova*. Chișinău, 2009, p. 48.
6. http://ro.wikipedia.org/wiki/Constitu%C8%99Bia_Fran%C8%99Bei
7. Simina Tănăsescu. *Drept constituțional și instituții politice*. București, 2001, p. 65.
8. Teodor Cîrmaț. *Drept constituțional*. Chișinău, 2010, p. 69.
9. Simina Tănăsescu. Op. cit., p. 69.
10. Boris Negru. Op. cit., p.42
11. Iuga M. *Interpretarea oficială a constituției: necesitatea juridică și consecințele politice*. În: Justiția Constituțională, 2006, nr. 3, p. 9.
12. Ioan Muraru, Mihai Constantinescu. *Curtea Constituțională a României*, București.